

Floristische veranderingen in Zuid-Holland

Adrie van Heerden (Provincie Zuid-Holland, 's-Gravenhage)

Inleiding

De provincie Zuid-Holland heeft sinds 1976 vegetatie-opnamen gemaakt in heel de provincie met uitzondering van stedelijk gebied en enkele grote natuurterreinen als de Nieuwkoopse Plassen. In totaal zijn 85.000 vegetatie-opnamen in computerbestanden opgenomen.

De opnamen zijn in twee ronden verzameld. Een eerste ronde tussen 1976 en 1982 en een tweede ronde tussen 1984 en 1992, waarbij zoveel mogelijk locaties opnieuw zijn bezocht. In het totaal zijn verspreid over het gehele gebied, uitgezonderd de duinen, 14.000 locaties opnieuw bezocht. Door het grote aantal herhalings-opnamen is een goed inzicht te krijgen in de veranderingen in de tijd.

Aard van de veranderingen en enkele randvoorwaarden

Wanneer we het hebben over verandering dan kan het een verandering van het verspreidingsgebied van een soort betreffen, maar ook kan het een verandering zijn binnen het verspreidingsgebied: een verdunning of verdichting. Om een verandering te kunnen zien zijn er altijd minimaal twee data-sets nodig, waar een periode tussen zit. De twee sets moeten bij voorkeur volgens eenzelfde methode en op dezelfde locaties zijn verzameld, dat kan zijn: dezelfde plaats van vegetatie-opname of hetzelfde kilometerhok of dezelfde route binnen een uurhok. Hoe meer de twee sets op elkaar gelijk zijn wat betreft locatie en inventarisatiemethode, hoe beter. De provincie werkt hieraan door de inventarisatie-medewerkers goed te instrueren en geregeld gezamenlijk vegetatie-opnamen te maken.

Totaaloverzicht

Voor deze presentatie zijn 14.000 opnamen-paren bewerkt voor een overzicht van veranderingen van het voorkomen van een aantal soorten. In totaal is van 765 soorten bepaald wat de verandering is (zie Tabel 1). Duidelijk is te zien dat de helft van de soorten achteruit gaat of verdwijnt tegen ongeveer één derde dat vooruit gaat of verschijnt. Maar liefst 140 soorten gaan meer dan 50% achteruit in presentie.

Tabel 1. Verandering van het voorkomen van 765 soorten.

	Achteruit	Gelijke	Vooruit
Aantal soorten	396 (50%)	137 (20%)	232 (30%)
<i>waarvan AA</i>	41 (63%)	9 (14%)	15 (23%)
Natuurwaarde	46	36	39

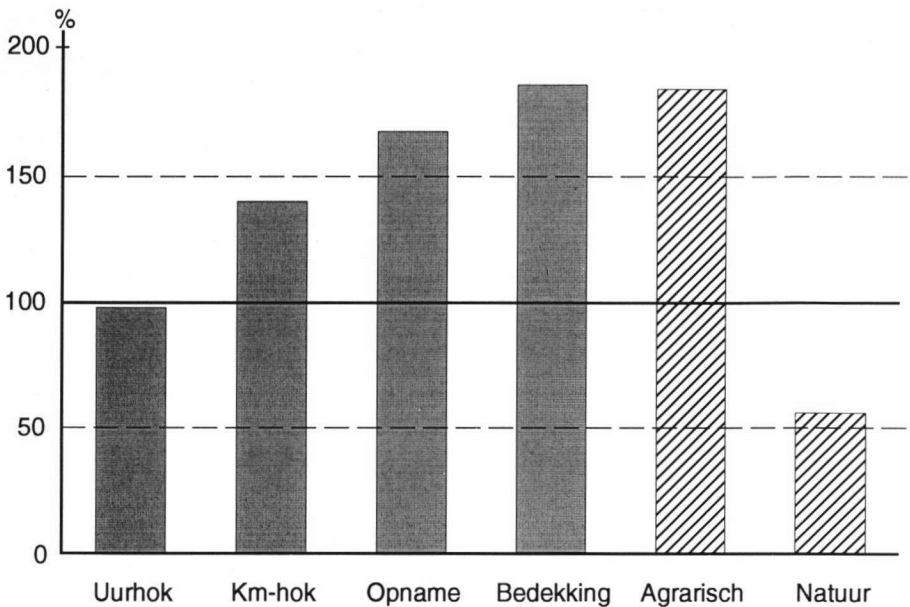

Fig. 1. Watergras (*Catabrosa aquatica*) – veranderingen tussen 1976–1982 (= 100%) en 1984–1994.

Bovendien hebben de soorten die achteruit gaan een hogere natuurwaarde (Clausman et al.) dan de soorten die vooruit gaan. Bij de AA-soorten ligt die verhouding nog ongunstiger.

Enkele voorbeelden van achteruitgang zijn: Aardaker 56%, Krabbescheer 43% en Echte koekoeksbloem 38%, maar ook soorten als Madeliefje 37%, Kleine watereppe 38% en Stijve waterranonkel 29%. Vooruit gaan soorten als Beekpunge 11%, Waterpeper 45% en Kikkerbeet 66%.

Bewerkingen

De provinciale gegevens zijn opgeslagen met allerlei kenmerken over plaats, type terrein, status van het terrein. Hierdoor zijn er veel mogelijkheden om te kijken naar veranderingen in bijvoorbeeld natuurgebied ten opzichte van agrarisch gebied, maar ook veranderingen binnen (van-groot naar klein) uurhokken, km-hokken, vegetatie-opnamen en de bedekking van de soort binnen die opnamen. Aan de hand van een twaalfstal voorbeelden wordt een beeld gegeven, waarvan Watergras hier getoond wordt (zie Figuur 1). Hieruit valt te concluderen dat een verandering veelal niet op uurhok-niveau is aan te tonen. Naarmate de eenheden kleiner worden is de verandering beter zichtbaar. De verandering in bedekking geeft vaak aanvullende informatie. De gegevens van de provincie zijn voornamelijk gericht op het buitengebied. Veranderingen van soorten van ruderaal terreinen zijn niet volledig uit de gegevens te halen.

De toekomst

Aan de hand van een kleine set locaties die drie maal zijn bezocht is af te lezen dat de achteruitgang nog niet gestopt is. Zo gaan Madeliefje, Krabbescheer en Echte koe-koeksbloem met dezelfde trend achteruit.

Om de politiek duidelijk te kunnen maken dat het met veel soorten slecht gaat moeten er duidelijke gegevens boven tafel komen. Een vergelijking van datasets die zoveel mogelijk op elkaar lijken wat plaats en methode betreft is hiervoor van belang. De vergelijking van bijvoorbeeld km-hokken in plaats van uurhokken biedt dan meer mogelijkheden. Ik vraag mij af: Is het mogelijk dat FLORON in de toekomst, als vrijwilligers daartoe bereid zijn, per km-hok ook een indicatie van hoeveelheden aangeven voor bijvoorbeeld de AA-soorten? Ik wens FLORON, nu er weer wat lucht is, veel succes in de toekomst.